

<https://doi.org/10.53656/his2025-5-7-dis>

Events
Хроника

ДИСКУСИОНЕН ФОРУМ ВОЙНА И ПРОПАГАНДА В СЪВРЕМЕННА ЕВРОПА: ТРИ ГЛЕДНИ ТОЧКИ

Д-р Албена Симова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Съвременната информационна революция промени из основи характера на войната. В контекста на избухналия преди три години руско-украински конфликт ролята и значението на концепцията за хибридна война придоби особена популярност. Западният демократичен свят се оказа подложен на безпрецедентна хибридна агресия.

Тези актуални проблеми и предизвикателства пред сигурността и мира бяха във фокуса на проведената на 23 септември 2025 г. в Аулата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ международна кръгла маса на тема „Война и пропаганда в съвременна Европа: три гледни точки“.

Организатори на събитието са Историческият факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и „ПанЕвропа – България“. В дискусиата участие взеха доц. Михаил Груев – председател на Държавната агенция „Архиви“ и преподавател в СУ, проф. Марк Крамер – директор на Програмата за изследвания на Студената война на Харвардския университет, и проф. Серхий Плохий – директор на Харвардския институт за украински изследвания в периода 2013 – 2025 г. Модератори на събитието бяха Гертана Паси и доц. Борис Стоянов (Исторически факултет на СУ).

Доц. Михаил Груев представи своята позиция относно войната и пропагандата в български контекст. Той отбеляза, че руската агресия срещу Украйна води до нови обществени разделения и възпалява стари рани. От една страна, в нашето общество традиционната историческа роля на Русия продължава да подхранва проруските настроения, от друга – войната значително разрушава проруското влияние. Според историка този контекст поставя нови отговорности пред интелигенцията.

Проф. Марк Крамер коментира, че в САЩ определени хора и групи подкрепят Кремъл поради свои лични причини. Но голяма част от тях са обвързани с кампанията за президентските избори през 2016 г., когато Русия активно се намесва в полза на един от кандидатите. Проф. Крамер подчерта, че настоящата админи-

страция в САЩ целенасочено премахва агенциите, натоварени със задачата да се противопоставят на руската пропаганда.

Проф. Серхий Плохий се спря на три теми, свързани с руската пропаганда – първата, че историята се използва за отричането на украинското право за националност; втората – опитът за делегитимизиране на съвременното украинско правителство; и третата – заплахите на Русия за ядрена война. Проф. Плохий подчерта, че руската заплахата от ядрен конфликт е един от най-успешните пропагандни способности на Кремъл.

Дискутиращите се обединиха около позицията, че е жизненоважно да разполагаме с нужните механизми за разпознаване, разобличаване и противопоставяне на пропагандата, разпространявана от противниците на демокрацията и международното право.

Като продължение на форума, на 24 септември в Централния военен клуб се състоя разговор на тема „Студена и гореща война в Европа“ с участието на проф. Марк Крамер и проф. Серхий Плохий. Модератор на дискусиата, организирана от издателства „Сиела“ и „Прозорец“ съвместно с Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, беше уважаваният журналист Бойко Василев. Авторите и техните книги представи проф. Надя Бояджиева (ИБЦТ към БАН и старши сътрудник в Харвардския университет).

Проф. Крамер, автор на мащабното изследване „СССР и Източна Европа (1941 – 1991)“ (ИК „Сиела“), и проф. Плохий, автор на задълбочени трудове като „Изгубено царство“ и „Портите на Европа. История на Украйна“ (ИК „Прозорец“), от години осветляват историята и травмите на държавите от Източна Европа и предупреждават за заплахата на руския империализъм. На база на своите актуални и приносни трудове двамата водещи световни експерти по темите за Студената война, Източна Европа, СССР и Русия проведоха задълбочен диалог за миналото на Русия и Украйна и за актуалните събития на бойното поле и последствията от тях.

DISCUSSION FORUM WAR AND PROPAGANDA IN CONTEMPORARY EUROPE: THREE PERSPECTIVES

✉ **Dr. Albena Simova**

Faculty of History
University of Sofia "St. Kliment Ohridski"
E-mail: albena.simova@uni-sofia.bg

В новите книжки на научните списания на издателство
четете

АЗ·БУКИ

3/2025: сп. „Педагогика“

Другият като ценност в училище / Александър Кръстев

Потребността от подобряване и развитие на социално-емоционалните компетентности сред подрастващите е повод за изследване на техните ценности. Проведено проучване сред ученици в начален, прогимназиален и гимназиален етап на образование търси връзките между ценности и компетентности.

Развитието на благодарността в средното общообразователно училище / Светлана Сарийска

Представя се преглед на изследванията върху благодарността и нейните влияния върху субективното благополучие, здраве и развитие. Предложени са дейности и програми, чрез които може да се развива в училището, както и емпиричните доказателства за тяхната ефективност. Разгледани са и някои специфични влияния върху удовлетворението от училището.

3/2025: сп. „Български език и литература“

Роли и езици в съвременното българско изкуствознание / Галина Лардева

Изследването поставя фокуса върху последното десетилетие и наблюдава как ролите постепенно се стесняват и се редуцират, докато езиците – напротив – се разоряват и придобиват необозримост дори в рамките на една и съща роля. Като примерен материал за целите на статията са използвани четири основополагащи разработки, публикувани през последните години.

Професионалният лекарски език / Ивета Ташев

Проследяват се характеристиките на съвременния медицински език и защо той може да се мисли като своеобразен жаргон, който често е разбираем само да тези, които го владеят. Дават се примери за типични негови особености, които могат да го направят енигматичен за пациентите и дори да ги подведат, както и за някои негови черти като говоренето в мн. число или специфичния медицински хумор.

3/2025: сп. „Стратегии на образователната и научната политика“

Иновации в политиката и стратегията за образование и обучение в сферата на националната сигурност / Катя Манева

Изследването показва, че иновациите в политиката и стратегията за образование и обучение в областта на националната сигурност трябва да бъдат съобразени с външните и вътрешните характеристики на средата, в която функционира държавата. Представени са концептуални виждания за иновации в номинален, авариен и катастрофален режим на функциониране на държавата.

Образователно включване на студенти с бежански статут в българското висше образование – възможности и перспективи / Сийка Чавдарова-Костова

Представени са резултати от проучване сред български висши училища относно практиките им за обучение на студенти с международна и временна закрила. Разглеждат се различни варианти за осигуряване на обучение по български език за такива студенти, като е представен опитът на висши училища в организирането на курсове по български език като чужд.

1 – 2 /2025: сп. „Професионално образование“

Интерактивните платформи – средство за по-лесно усвояване на учебния материал / Ренета Цветкова

Интерактивните платформи са средство за по-лесно усвояване на учебния материал, защото чрез тях учениците попадат в света на дигиталното – свят, който те идеализират и е свързан с технологиите. Това, от своя страна, подбужда тяхното желание за учене, за подготовка и за по-лесно научаване на учебното съдържание. Учителите срещат нов начин за поднасяне на материала, правят го забавляващ и увлекателен.

Възможности за приобщаване чрез дуално обучение / Силвия Тонева

Статията прави опит да представи опциите за интеграция на хората със специални образователни потребности в професионалното образование и обучение в България, Германия и Гърция чрез дуалната система. Описват се съществуващи практики, предизвикателства и възможности за включването на хората със специални образователни потребности в дуална форма на обучение за придобиване на професионална квалификация.

3/2025: сп. „Чуждоезиково обучение“**За употребата на пасивни форми в политическата реч / Борислав Петров, Биляна Михайлова**

Данните от изследването потвърждават схващането, че основната функция на пасива е да служи като средство за избягване на агенса. Анализът на данните от Българския парламентарен корпус показва, че употребата на пасивния залог в публична реч на политиците (в случая с глагола открадна) е свързана преди всичко с емотивната и манипулативната функция на езика.

Литература без критици, четене за удоволствие, преподаване встрани от канона / Албена Вачева

Напоследък се наблюдава тенденция в българската литература в създаването на лайфстайл романи, голяма част от които е т.нар. литература за жени, написана от жени, или чиклит. Сред ключовите въпроси е как този вид писане да се анализира и обясни в контекста на университетското обучение по литература.

3/2025: сп. „Обучение по природни науки и върхови технологии“**Фаталният 13 / Гинчо Гичев**

Алуминият е част от живота ни. Всеки ден използваме предмети, в които този метал участва. Но зад ежедневната употреба стои дълга, вълнуваща история, пълна с научни открития, любопитство и упоритост. Алуминият заема 13-о място в Периодичната система и е „фатален“ в положителен смисъл, защото разтърсва науката и индустрията и отваря нови хоризонти.

Химията на банкнотите и монетите – напредъкът на науката / Джемал Камберов

Разработката разглежда ролята на химията в изработката и защитата на банкнотите и монетите – ключови елементи от икономическия живот. Описано е, че банкнотите се произвеждат от специална хартия с влакна от памук или лен, а в по-модерните случаи – от полимер, което ги прави по-здрави и устойчиви. Използват се и мастила с наночастици против фалшифициране.

3/2025: сп. „Математика и информатика“**Примерен подход за приложение на изкуствен интелект и проектна дейност в обучението по математика / Ивелина Велчева, Ирина Карталева**

Описва се примерен подход за приложение на дигитални инструменти с изкуствен интелект и на проектна дейност в обучението по математика. Редица изследвания показват, че изкуственият интелект има голям потенциал да революционизира математическото образование, но също така изисква внимание към предизвикателствата, за да се гарантира ефективното му и разумно прилагане в учебния процес.

Комбинаторни задачи върху квадратни и триъгълни мрежи със „СтруниМа“ и GeoGebra / Младен Вълков

представени дигитални средства, чрез които могат да се изучават математически задачи с квадратни и триъгълни мрежи, които могат да бъдат както числови, така и геометрични. Темата е разработена на базата на известни теми, като магически правоъгълници, състезателни комбинаторни задачи, както и математически отворени въпроси. Използваните софтуери са „СтруниМа“ и GeoGebra

3/2025: сп. „Философия“**Кант и съвременната метафизика / Александър Кънев**

Статията разглежда еволюцията на метафизичната мисъл от Имануел Кант до съвременната философия, като се фокусира върху ключова промяна през 1951 г. Тя изследва критиката на Кант към традиционната метафизика и неговото влияние върху съвременни мислители като Лудвиг Витгенщайн и У. В. О. Куайн.

Физикализъмът във философията на съзнанието / Анета Карагеоргиева

Обяснява се защо думата „материализъм“ е остаряла и трябва да бъде заменена с „физикализъм“, въпреки съществуването на употреби, които ги третираме като взаимозаменяеми. Защитава се предположението, че физикализъмът не е само метафизична позиция, както обикновено се твърди, а е хибридна – метафизична и едновременно с това научна – хипотеза.